

Od 2004 roku Ingrid Blood, ja i nasi współpracownicy (studenci/koledzy z Pennsylvania State University) badaliśmy i opisywaliśmy aspekt psychospołeczny i postrzeganie kwestii związanych z nastawieniem do życia, lękiem, stygmatyzacją, samooceną i mobbingiem szkolnym, którego doświadczają jęiąące się dzieci i młodzież.

Wyniki badań niezbicie dowodzą, że dzieci, które się jęiąją, są bardziej narażone na mobbing szkolny, czyli dokuczanie, wyśmiewanie i zęćanie się.

(Blood & Blood 2014, 2007; Blood i in. 2011)

Jednakże personel szkolny jest często nieprzygotowany do radzenia sobie z mobbingiem w szkole. Podczas badań prowadzonych w 2010 roku staraliśmy się wysondować kręiące w środowisku logopedów opinie nt. zjawiska mobbingu, a także przeanalizować, jakie jest prawdopodobieństwo odpowiedniej interwencji w sytuacji, gdy jęiąjący się uczeń pada ofiarą zastraszania. Wykazaliśmy, że większość ankietowanych uważała zjawiska takie jak mobbing fizyczny i werbalny oraz tzw. *cyberbullying* (mobbing z użyciem mediów elektronicznych, Internetu) za bardzo poważne i wymagające ingerencji. Z kolei tzw. mobbing relacyjny (obmawianie, rozpuszczanie plotek czy namawianie innych do izolowania ofiary) został uznany przez respondentów za formę mniej groźną i wymagającą innego traktowania, np. motywowania jęiąjącego się ucznia, by uporał się z tym problemem samodzielnie. Na podstawie wniosków z naszych badań uważamy, że niezbędne jest rozszerzenie wiedzy logopedów nt. mobbingu szkolnego (dokuczania i zęćania się), dzięki czemu możliwe będzie wzmocnienie ich roli jako rzeczników uczniów jęiąjących się, współodpowiedzialnych za ich dobre samopoczucie. Dla jęiąjącego się ucznia, który chce porozmawiać z logopedą o tym, że podlega mobbingowi, stworzyliśmy slogan "STOP IT" ("Zatrzymaj to!") – ten slogan wyeksponowany w gabinecie logopedycznym, będzie sygnałem gotowości terapeuty do wsparcia i pomocy.

S (Stop) – zatrzymaj wszelkie przejawy mobbingu natychmiast

T (Tag) – wskaż i nazwij złe zachowania

O (Offer) – zaoferuj pomoc i wsparcie dla ofiar

P (Present) – wskaż bezpośrednio/właściwe konsekwencje dla zachowań związanych z mobbingiem

I (Instruct) – zapoznaj z problemem świadków i osoby postronne

T (Teach) – edukuj uczniów, personel szkoły, rodziców i kolegów w zakresie możliwych strategii interwencji.

na temat mity Jęiąkania

MIT: Osoby jęiąjące się nie są zbyt inteligentne.

PRAWDA: Nie ma absolutnie żadnej zależności pomiędzy jęiąkaniem a poziomem inteligencji.

MIT: Jęiąkanie jest spowodowane nerwowością.

PRAWDA: Nerwowość nie powoduje jęiąkania. Nie należy też zakładać, że osoby jęiąjące się są bardziej nerwowe, lękowe, zaniepokojone lub nieśmiałe. U osób jęiąjących się można spotkać taki sam zakres cech osobowości jak u osób, które się nie jęiąją.

MIT: Jęiąkania można się nabawić poprzez naśladownictwo lub słuchanie osoby, która się jęią

PRAWDA: Nie można zarazić się jęiąkaniem. Nikt nie zna dokładnej przyczyny jęiąkania, ale ostatnie badania naukowe wskazują, że historia rodzinna (genetyka), rozwój neuromięśniowy, a także środowisko dziecka, włączając w nie dynamikę procesów zachodzących w rodzinie, mogą odgrywać znaczącą rolę w genezie jęiąkania.

MIT: Pomocne dla osoby jęiąjącej się jest mówienie do niej: „weź głębszy oddech, zanim coś powiesz” lub „najpierw pomyśl, co chcesz powiedzieć”.

PRAWDA: Takie rady zwykle jeszcze bardziej uświadamiają osobie jęiąjącej się jej problem. Bardziej pomocne reakcje otoczenia to cierpliwe słuchanie i modelowanie poprzez zwracanie się do osoby jęiąjącej się w sposób nieco zwolniony i bardziej wyraźny.

MIT: Stres powoduje jęiąkanie.

PRAWDA: Jak zasygnalizowano wcześniej, wiele złożonych czynników wpływa na powstanie jęiąkania. Stres nie wywołuje jęiąkania, ale może znacząco nasilać ten problem.

Tłumaczenie: Zofia Byszewska, mgr Izabela Michta,
Klub ludzi mówiących płynnie, Uniwersytet Śląski
Konsultacja: dr Katarzyna Węsierska, Uniwersytet Śląski,
Centrum Logopedyczne w Katowicach

LOGOPEDZI WOBEC MOBBINGU SZKOLNEGO

Wzmacnianie roli logopedów jako
rzeczników uczniów jęiąjących się

Opracowanie:
Gordon Blood, PhD.,
The Pennsylvania
State University

SPECJALISTA
LOGOPEDA

PORADNIA
LOGOPEDYCZNA

NAZYWAM SIĘ
AGRESOR

NAZYWAM SIĘ
OFIARA

NAZYWAM SIĘ
ŚWIADEK

KAŻDE DZIECKO MA PRAWO jeździć

autobusem, korzystać z toalety, brać czynny udział w lekcjach, swobodnie poruszać się po korytarzach szkolnych, jeść swoje posiłki i po szkole bezpiecznie wracać do domu. Logopedzi, którzy pracują z dziećmi jękającymi się w szkole, mogą mieć wśród swoich podopiecznych ofiary mobbingu szkolnego. Ci uczniowie – ofiary mobbingu mogą czuć się bardziej komfortowo, jeżeli będą mieli możliwość indywidualnych spotkań z logopedą, by móc opowiedzieć o swoich doświadczeniach.

Bullying (tzw. mobbing szkolny, dokuczanie i znęcanie się) jest formą agresji, którą charakteryzują trzy cechy:

- a) zamiar wyrządzenia krzywdy
- b) powtarzalność zachowań mobbingowych
- c) dysproporcja między siłą sprawcy i jego ofiary

Znęcanie się jest epidemią w naszych szkołach. Wywiera negatywny (destruktywny) wpływ na uczniów oraz ich wyniki w nauce, a także na ich poczucie własnej wartości, zdrowie fizyczne oraz relacje społeczne. Badania wyraźnie wskazują, że mobbing prowadzi u ofiar do wzmożonej nerwowości, depresji, alienacji i innych długotrwałych negatywnych skutków, w ciężkich przypadkach może prowadzić do pojawienia się myśli samobójczych, a nawet być przyczyną samobójstw.

W mobbingu szkolnym występują cztery główne rodzaje postaci:

- 1) sprawcy mobbingu, osoby znęcające się (*bullies*)
- 2) ofiary (*victims*)
- 3) sprawcy-ofiary (*bully-victims*)
- 4) osoby postronne, świadkowie (*bystander*)

**NAZYWAM SIĘ
AGRESOR**

Sprawcy – osoby znęcające się

Byłoby wspaniale, gdyby każdy nosił etykietkę mówiącą o tym kim jest. Niestety nie jest tak. Prześladowcami nie są jedynie „większe dzieci”, czyli uczniowie używający wulgarnego języka, niedostosowani społecznie czy tacy, którzy odreagowują w ten sposób stłumione problemy związane z niepodołaniem szkolnym wymaganiom. Mogą to być również cieszące się popularnością dziewczyny, klasowi liderzy, uczniowie-sportowcy czy pupile nauczycieli. Czasami są to uczniowie, którym nauka sprawia wiele trudności, ale czasem też najzdolniejsze dzieci w szkole.

Ofiary

Ofiarami są zazwyczaj uczniowie bardziej wrażliwi, słabi fizycznie, nieśmiali i cisi. Mogą wykazywać się słabszymi umiejętnościami społecznymi i okazywać niepokój w czasie komunikowania się. Ofiary mogą posiadać jedną lub kilka z powyżej wymienionych cech. Uczniowie, wobec których stosowany jest mobbing, mają tendencję albo do biernego znoszenia takich zachowań (nie reagują na agresję) albo dają się łatwo nimi sprowokować (reagują na agresję). Wśród ofiar mobbingu aż 80% uczniów stanowią osoby pasywne. Sprowokowane ofiary określane są także jako ofiary-sprawcy mobbingu. Są nimi dzieci, które doświadczają dokuczania i znęcania się i odpowiadają na mobbing agresją, często naśladując w stosunku do innych zachowania osoby zastraszającej je same.

Osoby postronne – świadkowie

Ostatnią postacią w kręgu przemocy jest osoba postronna. Uczniowie ci są potrzebni temu, który się znęca, ponieważ bez nich nie odczuwa swojej władzy nad ofiarą. Osoby postronne przyjmują różne role:

- a) cheerleader/ka – zwolennik oprawcy
- b) osłona – obrońca ofiary
- c) cichy obserwator – zagubiony, strachliwy; nie wie, co robić

Dokuczanie i znęcanie się angażuje i wywiera negatywny wpływ na wszystkich uczniów w szkole!

Dzieci niepełnosprawne są bardziej narażone na doświadczanie mobbingu szkolnego.

(Rose, Monda-Amaya& Espelage, 2009; Rose, Monda-Amaya 2011)

Literatura przedmiotu wyróżnia cztery typy mobbingu szkolnego (bullying):

- 1) Fizyczny (Physical), *np. popychanie, kopanie, bicie*
- 2) Werbalny (Verbal), *np. przezywanie, obraźliwy język, wyzwiska*
- 3) Relacyjny (Relational), *np. rozsiewanie plotek, wykluczenie z grupy społecznej, poniżanie*
- 4) Elektroniczny (Cyber Bullying), *np. wysyłanie SMS-ów, umieszczanie krzywdzących informacji na portalach społecznościowych, wykorzystanie innej technologii, aby anonimowo, bez osobistego kontaktu wyrządzić krzywdę.*